

Latvijas
TIRGOTĀJS*lv*

Pilns žurnāls (48.lpp. +) – www.tirgotajs.lv

Sadarbībā ar biznesa augstskolu *Turība*

Iznāk kopš 1920.gada.

2016.Nr. 1/2

SPEND*it*

**TZMO KONCERNAM –
JUBILEJAS GADS**

TZMO Latvija – 15

Preču kvalitātes atšķirības
Ko tirgo uz ielas
Austrālijas veikalos

Cena EUR 1,95

GALVENIE SECINĀJUMI

Par Zolitūdes traģēdijas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas galaziņojumu

2015.gada 27.oktobrī Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisija par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013.gada 21.novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtosanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā, apstiprināja savu galaziņojumu, pēc tam to apsprieda Saeimas plenārsēdē un publicēja „Latvijas Vēstnesī”. Tāpat deputātiem droši vien ir bijuši savi apsvērumi, kāpēc izvēlējušies komisijai tik garu un visaptverošu nosaukumu.

*Latvijas Tirgotāju asociācijas padomnieks
Austris Kalniņš*

Lai gan komisijas galaziņojuma lielākais apjoms atvēlēts būvniecības jautājumiem, taču tajā skartas vispār daudzas attiecību nianse starp privāto sektoru un valsts pārvaldi, tiek spriests par samērīgumu starp valsts birokrātiskajiem kontroles ierobežojumiem un privāto rīcības brīvību un iniciatīvu. Galaziņojums tikpat kā nepieskaras pārkāpumiem „Maxima” un citu ar to saistīto privāto uzņēmumu iekšienē, uzskatot, ka tos jāanalizē Valsts policijas ierosinātā kriminālprocesa ietvaros.

Tirgotājiem katrā ziņā būtu vērtīgi iepazīties ar galaziņojuma galvenajiem secinājumiem būvniecības jomā, jo tirdzniecības nozarē būvēšanās ar sabrukušo „Maximu” nebeidzas un turpinās ar jaunu sparū līgumu slēgšana, objektu nodošana ekspluatācijā,

tāpat telpu kapitālais remonts un labiekārtošana.

Vēl jo vairāk, tādai parādībai kā jumtu sabrukšana Latvijā jau ir sistēmisks raksturs. Saeimas plenārsēdē pie galaziņojuma izskatīšanas deputāts A.Kiršteins pavēstīja, ka „2011.gadā Liepājas „Depo” veikalam no sniega slodzes sabruka jumts pārsimts kvadrātmetru platībā. Pēc gada, 2012.gada decembrī, sabruka nākošais jumts virs būvmateriālu nolikta-vas Liepājā 800 kvadrātmetru platībā. Laime bija tā, ka šis jumts sabruka īsu brīdi pēc tirdzniecības laika beigām, cilvēki bija no veikala izgājuši.”

Iepazīstoties ar galaziņojumu, uzkrītoši ir tas, ka pārspīlēti izcelta Būvniecības valsts kontroles biroja loma kā galvenais glābiņš no nekārtībām būvniecības jomā. Birojam jāveic tie-

ša uzraudzība pār publisko ēku būvniecību, kurās paredzēts uzturēties vairāk kā 100 cilvēku, vai tām līgumcena pārsniedz 1,5 miljonus eiro – tā- tad pār lielveikaliem ieskaitot. Taču no agrāko gadu pieredzes ar līdzīgiem iestādījumiem zināms, ka darbinieku skaits birojā tāpat būs ierobežots un ar to nevarēs nodrošināt vispārēju būvniecības uzraudzību. Tā ka arī turpmāk lielā mērā būs jāpaļaujas uz pašvaldību būvvaldēm, kas bieži mēdz būt pārslogotas ar darbiem, un līdz ar to bieži vien, pat bez ļauna nolūka, rodas pavisāmā pienākumu izpildē. Vēl arvien pašvaldībās un arī valsts līme- nī iztrūkst tā saucamā politiskā griba veidot spēcīgas un profesionālas būvvaldes, jo esošais stāvoklis daudzus apmierina, kamēr negadās kāda jumta sabrukšana.

Komisija secina, ka iepriekš pastāvējusī Valsts būvinspekcija tikusi likvidēta finanšu krīzes un nozares profesionālo organizāciju iespaidā, kurām esot bijusi interese vājināt valsts uzraudzību pār būvniecības procesu. Tāpēc vajagot ieviest jaunu birokrātisku regulējumu – Lobēšanas atklātības likumu, un tad iestāšoties vispārēja sakārtotība un līdzsvars. Jājautā tikai, kur toreiz bija tās vadošās personas, kam rūpes par valsts interesēm piekrīt kā galvenais pienākums?

Galaziņojumā norādīts uz vairākām negatīvām parādībām būvniecības publiskajos iepirkumos un tālākā organizācijā, kam būtu jāpievērš uzmanība arī tirgotājiem kā šīs būvniecības pasūtītājiem. Vispirms tas attiecas uz izplatīto praksi, ka ģenerāluzņēmējs pats var nebūt galvenais darbu izpildītājs, bet tā vietā strādā vairāki apakšuzņēmēji, kuriem jau daudz zemāks atbildības līmenis, cieš darbu kvalitāte. Ne vienmēr visi apakšuzņēmēji uzradīti galvenajā līgumā.

Tāpat saspringums ap zemākās cenas piedāvājumu noved pie tā, ka profesionālu darbinieku vietā būvlaukumā strādā pavisam citi gadījuma cilvēki par lētāku samaksu, no kā atkal cieš darbu kvalitāte, un ne vēsts no ēnu ekonomikas apkarošanas.

Būvniecības gaitā mēdz dārgākus kvalitatīvākus materiālus, nesaskaņojot ar pasūtītāju, aizstāt ar lētākiem un mazāk izturīgākiem materiāliem, uz kā rēķina būvniecības uzņēmums atkal sev ietaupa, taču šādas izdarības pēc tam atgādina par sevi defektu veidā tālākā objekta ekspluatācijas gaitā. Būvmateriālu tirgus uzraudzību veic atbilstoši savam pieticīgajam finansējumam un cilvēkresursiem Patērētāju tiesību uzraudzības centrs, taču nevienam nerūp, cik pareizi viens vai otrs būvmateriāls izlietots attiecīgajā būvobjektā.

Līdz ar to tirgotājiem, kā ne tik ziņošiem citā nozarē, ir svarīga būvuz-

raugu un citu būvniecības speciālistu sagatavošana un profesionālais līmenis. Dažādu sertifikātu un apliecinājumu izsniegšanu valsts pārvalde ir deleģējusi būvnieku profesionālajām organizācijām. Galaziņojuma autori apšaubā lietderību šādu vērtēšanu uzticēt nevalstiskajam sektoram.

Galaziņojuma plaši atstāstīti arī Latvijas Tirgotāju asociācijas priekšlikumi komisijai, ka tirdzniecības darbiniekiem – pārdevējiem, nolik-

Tirdzniecības darbiniekiem – pārdevējiem, noliktavu strādniekiem, prečziņiem būtu nepieciešams visaptverošs izglītojošs apkopojums gan video, gan papīra formātā, par neatliekamām darbībām avārijas situācijā.

tavu strādniekiem, prečziņiem būtu nepieciešams visaptverošs izglītojošs apkopojums gan video, gan papīra formātā, par neatliekamām darbībām avārijas situācijā. Pašlaik jau ir milzīgs skaits dokumentu ugunsdzēsības, civilās un darba aizsardzības jautājumos, taču tie nepilda pamatuzdevumu, lai ierindas pārdevējam trauksmes sirēnas gadījumā būtu zināms, kas viņam jādara.

Negatīvs vērtējums galaziņojumā dots par līdzšinējās veikalu apsardzes darbošanos. Kā zināms, apsargi vai nu ir iekļauti uzņēmuma iekšējā drošības dienestā, vai arī tos pērk kā ārpalpojumu. Taču neatkarīgi no tā, viņiem jāprecizē pienākumi avārijas gadījumā, piemēram, izdzēst tempā pircējus ārā no veikalu telpām, tiklīdz atskanējis trauksmes signāls. Apsargu līdzšinējā sertificēšanas sistēma atzīta par nederīgu – apmācībai un eksāmena pieņemšanai jānotiek tieši tajā objektā, kurā apsargam paredzēts strādāt.

Galaziņojumā norādīts uz vairākām ministrijām, kas komisijas locekļu ieskatā nav tikušas galā ar saviem

pienākumiem. Visvairāk no kritikas cieš Ekonomikas ministrija (EM), jo tā ir būvniecības nozares pārraudzītāja, tāpat tirdzniecības nozare ir tās pārziņā. Galaziņojumā nosaukti dažu ekonomikas ministru un valsts sekretāru vārdi negatīvā nozīmē. Latvijas Tirgotāju asociācija vairākkārt ir aizrādījusi, ka EM nepietiekami rūpējas par tirdzniecības nozares attīstību, aizstāvot tās vajadzības, kaut vai līdzīgi, kā to dara Zemkopības minis-

trija. Patlaban Ekonomikas ministrijas uzmanība un jaudas vairāk vēltītas patērētāju tiesību aizsardzības juridiskajam regulējumam. Negatīvi vērtējama EM loma Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma izstrādē, turpretim tirgotāju lūgumi kaut ko darīt, lai ieviestu kādu kārtību ielu tirdzniecībā, palikušu nesaklausīti.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas īpatnība ir tādā, ka tās secinājumiem nav obligāts raksturs – tie ir kā ieteikumi. Galaziņojumā uzsvērts, ka nosauktajām amatpersonām no komisijas deputātu skatupunkta ir politiska un morāla atbildība, bet par kriminālu atbildību lemj tiesību sargājošās iestādes. Tomēr ministrijām, tāpat sabiedriskām organizācijām izsūtītas vēstules ar norādēm, kam kas būtu jādara, lai Zolitūdes traģēdija neatkārtotos. Neskatoties uz iepriekšējo komisiju bēdīgo pieredzi, jāatzīst, ka patreizējā komisija ar iecerēto tikusi galā godam un galaziņojums var kalpot par labu mācību vielu visiem bez izņēmuma, gan valsts, gan privātā sektorā nodarbinātajiem. ♣